

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України

«Затверджую»
Директор Інституту історії, політології
і міжнародних відносин
проф. _____ Кугутяк М. В.
2018 р.

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ
до державного іспиту із спеціалізації
**«Становлення української державності в контексті міжнародних відносин
нового і новітнього часу»**

**для студентів IV КУРСУ денної форми навчання
спеціальності **ІСТОРИЯ**
2017–2018 навчальний рік**

проф. Райківський І. Я. _____

с/к «Українська національна державність: історико-політологічний аналіз»

1. Поняття «нація» в історичній ретроспективі. Об'єктивні і суб'єктивні ознаки існування української нації.
2. Типологія націй
3. «Примордіалістська» і модерністська версії української історії: національне відродження чи модерне націотворення?
4. Націоналізм як історичне явище, сучасні наукові дефініції.
5. Утвердження національних держав і перетворення націоналізму на глобальне явище в ХІХ–ХХ ст.
6. Поняття «етнос», «народ», «нація»: термінологічний аналіз.
7. «Примордіалістська» і модерністська версії історії України: аргументація,

напрямки, загальний аналіз наукових праць.

8. Український інтегральний націоналізм.
9. Загальна періодизація українського національного відродження (модерного націотворення) XIX–XX ст.
10. Правова держава і громадянське суспільство. Форми сучасних національних держав.

доц. Дрогомирецька Л. Р. _____

«Етнополітичні процеси на українських землях у давню і середньовічну добу»

1. Феномен трипільської культури: етнічний аспект проблеми.
2. Склавини та анти як ранні народності на території етнічних українських земель: політична історія, археологічні відповідності, матеріальна і духовна культура.
3. Політична консолідація праукраїнських племен у Середньому Подніпров'ї. Етнополітичні передумови виникнення Давньоруської держави. Булгарська, хозарська, норманська теорії виникнення державності у східних слов'ян.
4. Походження терміну «Русь». Етнічна структура Київської Русі.
5. Концепція давньоруської народності В. Мавродіна.
6. Модернізована концепція давньоруської народності. (П. Толочко, В. Моця).
7. Концепція формування східнослов'янських народів на окремих етнічних субтрактах (М. Грушевський).
8. Ранньослов'янська концепція походження українців Л. Залізняка.
9. Степові сусіди Київської Русі: економічні, культурні та воєнно-політичні взаємовпливи.
10. Київська Русь: етнічні процеси в період феодальної роздробленості.

Доц. Сигидин М. В. _____

«Тенденції розвитку української державної ідеї в XVI–XVIII ст.»

1. Ідея національного самовизначення в українській суспільно-політичній думці XVI – середини XVII ст.
2. Національно-культурне відродження в Україні наприкінці XVI – першій половині XVII ст.: передумови, генеза, значення.
3. Становище церкви в Україні в XVI – першій половині XVII ст. та вплив полемічної літератури на процес формування національної ідеї.
4. Проблема формування політичної еліти в Україні в XVI – першій половині

XVII ст.: історичний та історіографічний аспекти.

5. Зародження концепції козацького автономізму та її історична обумовленість.
6. Проблема національної самосвідомості українського народу наприкінці XVI – в середині XVII ст.
7. Періодизація і характеристика основних етапів програми державного будівництва гетьмана Б. Хмельницького: історіографічний аспект.
8. Вплив геополітичного фактора на процес реалізації національно-державної ідеї в період Хмельниччини.
9. Формування державної території і владних інституцій у період Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст.
10. Становлення українського монархізму в період Хмельниччини та його роль у процесі розбудови держави.
11. Ідея соборності українських земель у політичних концепціях Хмельниччини.
12. Державна ідея в історичній традиції козацьких літописців (Самовидця, Г. Грабянки, С. Величка)
13. Тенденції розвитку національно-державної ідеї в період Руїни (1658–1676 рр.)
14. Політична програма гетьмана І.Мазепи та причини її невдачі.
15. Політична програма П.Орлика та діяльність мазепинців на еміграції.
16. Вплив національно-визвольної і соціальної боротьби (гайдамацький рух, 17. Коліївщина та ін.) на розвиток національно-державної ідеї у XVIII ст.
18. Запорозька Січ та її роль у розвитку традицій української державності.
19. Еволюція свідомості національної еліти Гетьманщини другої половини XVIII ст.
20. Вплив церкви на розвиток української національно-державної ідеї у XVIII ст.
21. «Історія Русів» та її вплив на розвиток української державної ідеї у XVIII – на початку XIX ст.

проф. Райківський І. Я. _____

«Національне відродження в Україні і формування державотворчих концепцій у XIX – на початку XX ст.»

1. Ідейні передумови українського національного відродження XIX – початку XX ст. Поняття «національна свідомість (самосвідомість)».
2. Наукові дослідження в галузі народознавства на Наддніпрянщині та їх роль в усвідомленні національної окремішності українців-«малоросів» у першій половині XIX ст.

3. Історичні передумови утворення Кирило-Мефодіївського братства. Аналіз програмних документів першої української політичної організації.
4. Т. Шевченко та його роль у формуванні української національно-державницької ідеї.
5. Діяльність «Руської трійці» – переломна подія в західноукраїнському національному відродженні першої половини XIX ст. (до 1848 р.).
6. Національно-політичні орієнтації в Галичині періоду «весни народів» 1848–1849 рр.: Головна руська рада і Руський собор.
7. Зародження і розвиток громадського руху на Наддніпрянщині в кінці 1850-х – на початку 1860-х рр. Внесок громадівців в утвердження модерної української національної самосвідомості.
8. Роль М. Драгоманова в розвитку ідеї національної єдності (соборності) України, його діяльність в еміграції другої половини 1870-х рр. – 1895 р.
9. Громадівський рух у 1870-х рр.: «старі» і «молоді» громади. Емський указ.
10. Українське народовство (українофільство) на західноукраїнських землях у 1860–1880-х рр.
11. Москвофільська (русофільська) течія в західноукраїнському національному русі в 1860–1880 рр.
12. Зародження і розвиток радикальної течії в Галичині в середині 1870-х – у 1880-х рр.
13. «Нова ера» 1890–1894 рр. та її вплив на політизацію національного руху та утвердження ідеї української національної єдності (соборності) в Галичині.
14. Кристалізація ідеї політичної самостійності України в Галичині у 1890-х рр. «Україна ірредента» Ю. Бачинського.
15. Формування партійно-політичної системи в Галичині на зламі XIX–XX ст. Ідейні платформи перших українських політичних партій: УРП, УНДП, УСДП, КРНС, РНП.
16. Вихід на громадську арену молодого покоління діячів українського національного руху на Наддніпрянщині в 1890-х рр. «Братство тарасівців».
17. Утворення Революційної української партії. «Самостійна Україна» М. Міхновського.
18. Формування партійно-політичної системи на Наддніпрянській Україні на початку XX ст.
19. Особливості утвердження української національно-державницької ідеї на Буковині та Закарпатті (Підкарпатській Русі) другої половини XIX – початку XX ст.
20. Ідея політичної незалежності і соборності України в діяльності українських політичних партій Галичини та Наддніпрянської України: порівняльний аналіз програм.

*«Державно-соборницькі погляди та боротьба за політичну незалежність
(1914–1991 рр.)»*

1. Еволюція ідейно-теоретичних поглядів наддніпрянської політичної еміграції в Австро-Угорщині в контексті суспільно-політичних процесів напередодні Першої світової війни.
2. Зв'язки наддніпрянської політичної еміграції з українськими політичними організаціями Австро-Угорщини в 1914–1918 рр.
3. Роль Союзу Визволення України в піднесенні української національної свідомості.
4. Взаємини урядів УНР і ЗУНР (кінець 1918–1919 рр.). Брестський (Берестейській) мир.
5. Державно-соборницькі погляди проводу УНР і ЗУНР.
6. Політика польського режиму на Західній Україні в 1920–1930-х рр. та її вплив на український національний рух. «Пацифікація» 1930 р.
7. Партійно-політичні відносини в Галичині (друга половина 1919 р. – березень 1923 р.) Діяльність еміграційного уряду ЗУНР.
8. Утворення УНДО та його діяльність у другій половині 1920-х рр.
9. Християнсько-суспільний рух у Галичині 1930-х рр. Митрополит А. Шептицький і єпископ Г. Хомишин.
10. Українське націоналістичне підпілля в міжвоєнній Польщі. Утворення і діяльність Організації українських націоналістів.
11. Угодовська акція УНДО (з 1935 р.). Консолідаційні процеси в українському національному таборі кінця 1930-х рр.
12. Український національний рух на Буковині міжвоєнного періоду.
13. Боротьба за державність українців Закарпаття (1938–1939 рр.). Карпатська Україна.
14. Історичні передумови, хід і значення Львівського псевдособору 1946 р.
15. Українське націоналістичне підпілля в умовах німецько-радянської війни 1941–1945 рр. Участь ОУН і УПА в українсько-польському міжетнічному конфлікті.
16. Боротьба УПА-«Захід» і збройного підпілля ОУН на західноукраїнських землях 1942–1950 рр.
17. Дисидентський рух на радянській Україні наприкінці 1950-х рр. – на початку 1970-х років.
18. Гельсінський рух та його вплив на політичні процеси в Україні другої половини 1970-х – 1980-х рр.

19. Активізація українського національно-визвольного руху в період горбачовської «перебудови». Липневий 1990 р. Акт про державний суверенітет України. «Революція на граніті» (жовтень 1990 р.).

20. Утворення незалежної української держави 24 серпня 1991 р. Референдум 1 грудня 1991 р.

Завідувач кафедри історії України _____ проф. Райківський І. Я.

*Затверджено на засіданні кафедри історії України,
протокол №__ від _____ 2018 р.*